

LO IV HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO 2 godz. 06.03.2021

Temat: POLACY WOBEC ZABORCÓW W DRUGIEJ POŁOWIE XIX w.

1. W zależności od tego pod jakim zaborem Polacy się znajdowali, ich warunki życia znacznie się od siebie różniły. Postawy polityczne i działania Polaków były zdeterminowane przez politykę zaborców.

2. Galicyjska autonomia:

W pierwszej połowie XIX w. pod zaborem austriackim Polakom żyło się gorzej niż pod innymi zaborami. Ich warunki zmieniły się po zachwianiu mocarstwowej pozycji Austrii.

W roku 1867 powstały Austro-Węgry, dzięki którym Polacy zyskali autonomię.

Skutki autonomii:

- język polski w szkołach, urzędach i na uczelniach,
- rozwijało się polskie życie kulturalne,
- ograniczony analfabetyzm i wzrost liczby studentów,
- powstawały polskie urzędy i sejm,
- dwukrotnie Polacy obejmowali funkcję premiera Austrii.

WAŻNE POSTACIE:

- Agenor Gołuchowski był konserwatywnym namiestnikiem Galicji. Przyczynił się on do powołania Akademii Umiejętności w Krakowie i Szkoły Politechnicznej we Lwowie.
- Ignacy Łukasiewicz w 1853 roku wynalazł lampę naftową i założył pierwszą na świecie spółkę, która wydobywała i eksploatowała ropę naftową w Bóbrce koło Krosna.

3. Germanizacja w zaborze pruskim:

Otto von Bismarck był kanclerzem Niemiec, panował w latach 1862-1873, przyczynił się on do zjednoczenia Niemiec. Był inicjatorem tzw. "polityki kulturkampfu" (1873-1878), który był skierowany przeciwko Kościołowi katolickiemu. Miał on na celu osłabienie opozycji, która występowała przeciw Bismarckowi.

W 1871 roku powstała II Rzesza Niemiecka.

Działania władz niemieckich w ramach „walki o kulturę”:

- laicyzacja szkolnictwa,
- obowiązek zdawania przez duchownych egzaminu z filozofii, historii i literatury niemieckiej, zakaz wygłaszania kazań antyrządowych,
- prawo do usuwania duchownych z parafii oraz ich więzienia.

Germanizacja:

- zastąpienie nazwy Wielkie Księstwo Poznańskie nazwą Prowincja Poznańska,
- rugi pruskie – deportowanie Polaków spoza zaboru pruskiego,
- działalność Komisji Kolonizacyjnej (od 1886 r.),
- wykup majątków polskich,
- sprzedawanie ich osadnikom niemieckim,
- walka z językiem polskim, wprowadzenie obowiązkowej nauki języka niemieckiego w szkołach, zniesienie języka polskiego w szkołach,
- germanizacja nazw,
- preferencje dla sprowadzanych z głębi Niemiec urzędników i nauczycieli niemieckich,
- utworzenie Hakaty – Związek Popierania Niemczyzny w Marchiach Wschodnich – 1894 r.

Komisja kolonizacyjna - sprzedawała kolonistom niemieckim zakupione od Polaków ziemie Rugi pruskie to przymusowe wysiedlenia Polaków i Żydów niemających pruskiego obywatelstwa (ponad 20 tys. osób), niezależnie od tego ile na danym terytorium mieszkali. Od 1901 r. wszystkie przedmioty nauczano w języku niemieckim
Bunt przeciwko władzom pruskim spowodował kontynuację pracy organicznej, głoszenie potrzeby pracy u podstaw.

4. Zabór rosyjski:

Serwilizm - bezkrytyczne i bezwarunkowe podporządkowanie się komuś lub czemuś (np. zaborcy). Zabór rosyjski po upadku powstania styczniowego.

Represje popowstaniowe:

- wprowadzenie stanu wojennego,
- aresztowania i zsyłki na Syberię,
- unifikacja Królestwa Polskiego z Rosją- powołanie w Królestwie Komitetu Rządzącego, działającego pod kierunkiem carskiego namiestnika,
- zmiana nazwy Królestwo Polskie na Priwislanski Kraj (Kraj Nadwiślański),
- zwiększenie liczby guberni – zwielokrotnienie liczby rosyjskich urzędników,
- rusyfikacja - likwidacja Szkoły Głównej Warszawskiej,
- wprowadzenie języka rosyjskiego jako jedyne języka obowiązującego w sądach i urzędach,
- działalność Aleksandra Apuchtina – tzw. noc apuchtinowska,
– w szkołach język rosyjski językiem wykładowym, a język polski jedynie przedmiotem nadobowiązkowym,
– likwidacja wiejskich szkół elementarnych – wzrost wskaźnika analfabetyzmu.

Temat: POLITYKA I POLITYCY. NARODZINY MASOWYCH RUCHÓW POLITYCZNYCH NAZIEMIACH POLSKICH.

Schyłek lat 60. i lata 70. Były dla Polaków czasem odejścia od idei powstań narodowych. Już w następnym dziesięcioleciu okazało się, że sama praca organiczna nie wystarcza, aby dźwignąć naród z upadku.

I. Powstanie nowoczesnych partii politycznych na ziemiach polskich

1. Cechy formalne partii politycznych:

- a. statut – zawierał zbiór zasad funkcjonowania
- b. program polityczny – deklaracja celów oraz sposobów ich osiągnięcia
- c. struktura organizacyjna
- d. zasady członkostwa

2. Cechy specyficzne polskich partii politycznych:

- a. duże znaczenie kwestii niepodległości w ich programach politycznych
- b. w zaborze rosyjskim – działalność konspiracyjna

II. Ruch narodowy

1. Powstanie Ligi Polskiej – 1887 r. - w Szwajcarii,

- a. główni działacze: Zygmunt Miłkowski (Teodor Jeż), Ludwik Michalski.

2. Utworzenie Ligi Narodowej – przez przekształcenie Ligi Polskiej – 1893 r.
 - a. czołowi działacze: Roman Dmowski, Zygmunt Balicki, Jan Ludwik Popławski,
 - b. Liga Narodowa działała najpierw w Warszawie, a od 1894 r. we Lwowie.
3. Powstanie Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (SND) – 1897 r.,
 - a. powstało z przekształcenia Ligi Narodowej,
 - b. miało charakter trójzaborowej organizacji masowej,
 - c. program narodowej demokracji:
 - kształtowanie nowoczesnego narodu polskiego, – hasło solidaryzmu narodowego,
 - hasło poszanowania prawa, – w dalszej perspektywie walka o niepodległość,
 - odrzucenie walki klasowej.
 - d. działalność endecji:
 - utworzenie Towarzystwa Oświaty Narodowej (TON)
 - duże wpływy w zaborze pruskim – Wojciech Korfanty, Marian Seyda

III. Początki ruchu robotniczego na ziemiach polskich

1. Narodziny ruchu socjalistycznego
 - a. udział Polaków w organizacjach rosyjskich:
 - narodnicy,
 - Ziemia i Wola,
 - zamach na cara Aleksandra II (1881 r.) – Ignacy Hryniewiecki.
 - b. powstanie Socjalno-Rewolucyjnej Partii „Proletariat” – Wielki Proletariat – 1882 r.
 - Ludwik Waryński, – program nawiązywał do marksizmu
 - c. powstanie II Proletariatu – 1888 r. – Ludwik Kulczycki
 - d. powstanie Związku Robotników Polskich – 1889 r. – Julian Marchlewski
 - zakładanie kas oporu, – organizacja strajków
2. Powstanie Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich – 1892 r.
 - a. organizacja została utworzona podczas tzw. zjazdu paryskiego
 - b. uchwalenie szkicu programu Polskiej Partii Socjalistycznej (tzw. program paryski)
3. Utworzenie Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS) – 1893 r. - działała w Królestwie Polskim
 - a. główni działacze: Stanisław Mendelson, Józef Piłsudski, Ludwik Kulczycki
 - b. utworzenie Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (PPSD) – założycielem i przywódcą Ignacy Daszyński, – działała w Galicji
4. Powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (SDKP) – 1893 r. - została założona przez działaczy nieuznających programu paryskiego, - Julian Marchlewski, – Róża Luksemburg, – Adolf Warski
 - a. główne punkty programu: – hasło walki klasowej, – rezygnacja z walki o niepodległość – uznanie jej za szkodliwą dla międzynarodowego ruchu robotniczego, – przekonanie, że zwycięstwo międzynarodowej rewolucji zlikwiduje wszelkie formy niewoli i problem granic między narodami
 - b. przekształcenie się w Socjaldemokrację Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL) – 1900 r.

IV. Ruch ludowy

1. Prekursorzy ruchu ludowego w Galicji: ksiądz Stanisław Stojałowski, – wydawca pism: „Wieniec” i „Pszczółka”, – propagował oświatę, czytelnictwo, propagował kółka rolnicze, – - założył Stronnictwo Chrześcijańsko-Ludowe – 1896 r., – poseł do parlamentu i Sejmu
2. Powstanie Stronnictwa Ludowego – 1895 r.- w Rzeszowie, czołowi działacze: Jan Stapiński, Jakub Bojko, program: – reformy administracyjne, – postulat powszechnej opieki społecznej i oświaty, – postulat powszechnego prawa wyborczego.
3. Powstanie Polskiego Stronnictwa Ludowego (PSL) – 1903 r - powstało z przekształcenia Stronnictwa Ludowego. Program: – żądanie parcelacji ziemi dworskiej, – wysunięcie haseł niepodległościowych.
4. Podział Polskiego Stronnictwa Ludowego – 1913 r. na Polskie Stronnictwo Ludowe „Piaś” (PSL-„Piaś”) i Polskie Stronnictwo Ludowe „Lewica” (PSL-„Lewica”).